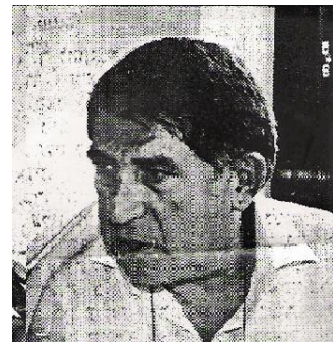

המעפיל מיכאל שמר מספר על הספינה 'האומות המאוחדות'

סופר ליוסקה רום ביום העצמאות תשס"ז

'האומות המאוחדות' בחוף נהריה

מיכאל שמר

הקדמה

מיכאל שמר ויוסקה רום הם דיירים ב"אחוזת צהלה" בצפון תל-אביב. יוסקה שמע מפיו של מיכאל כיצד ומתי עלה לארץ, והתברר לו שהוא הגיע כמעפיל בספינה 'האומות המאוחדות'. פרטים אחדים על הספינה מופיעים אומנם באתר הזה על ידי מפקדה, איש הפלי"ם דוד מימון, וכן בסיפורת ענפה שעוסקת בהעפלה דוגמת "מוטות תורן" למשל, אולם ראוי לגוון את האירועים, ולתארם גם בעיניו של מעפיל. יוסקה קיבל איפוא ממיכאל שני דפים כתובים צפוף בכתב יד, ערך ועיצב אותם, והריהם מופיעים בצורה מסודרת להלן, להנאת הגולשים המתעניינים.

משירות בצבא האדום ועד להדרכת נוער והכנה לעליה לארץ

מספר מיכאל שמר, אז שמילוביץ :

" הגעתי לארץ כמעפיל בתחילת שנת 1948 בספינה 'האומות המאוחדות'. עברו מאז קרוב לששים שנה, והנה התבקשתי לחזור אחורה במנהרת הזמן, ולספר על אותם ימים. אני לא מתכוון לרשום כאן את קורות חיי. את זה אעשה במקום אחר ובזמן אחר. כאן אני מבקש להתחיל את סיפורי בשנת 1947, כשהייתי כבן 25 שנה, משוחרר מהצבא האדום לאחר שש שנות שירות צבאי כלוחם בגזרות שונות של המלחמה, כאחד שנפצע קשה כמה וכמה פעמים, וכחייל שנושא על חזהו אותות הצטיינות ועיטורים".
וממשיך מיכאל : "בסוף חודש דצמבר 1947, בעת שמלאתי כמה תפקידים במסגרת תנועת "גורדוניה" ו"החלוץ" באיטליה, הודיעו לי שעלי להעביר את תפקידי הציבוריים, להתייצב בעירה Nervi De Roma בה רוכזה קבוצה גדולה של מעפילים, וזאת לקראת הפלגה קרובה שלי לארץ. ריכזתי את מעט התעודות והתמונות (בעיקר תעודות הצטיינות יקרות עבורי מהצבא האדום), ועטפתי הכל בשקית, שאותה הצמדתי חזק לגופי.
ב- 25 בדצמבר בשעות הערב, עלינו על אוטובוסים ונסענו לכיוון ספינתנו (שכונתה לאחר מכן 'האומות המאוחדות'), שעגנה צפונה לעיירה צ'יוויטבקה".

גישרון מאולתר

V
V

עולים

"עברנו בדרך כמה עיירות עד שנעצרנו סמוך לשפת הים, ונעצרנו בחוף ליד גישרון מאולתר כדי לעלות לספינה.
בחוף היה חושך, וגשם דק טיפף. כל אחד נדחף כדי להיות ראשון לעלות. ומרחוק, בים, ראינו אורות דולקים. זו כנראה הספינה שלנו. ההתרגשות היתה גדולה, והיה צריך להיעזר כדי לרדת מהגישרון לסירות, ואח"כ, בעזרת כבלים למשוך את עצמנו עד לספינה. שתי סירות ביצעו את ההעמסה.

אני התמנתי להיות אחראי על קבוצה של שמונה צעירים, שתפקידנו במשך כל תקופת ההעמסה היה להחזיק כל סירה שהגיעה למזח עד שהמעפילים המיועדים – עשרה בכל פעם – ייכנסו לתוכה, בעזרת הכבל יגיעו לספינה, ושם בעזרת סולמות חבלים יטפסו ויעלו.

סיבוב כזה, מהחוף לספינה ובחזרה לקח 30 דקות, ובהמתנה בין סירה לסירה היינו יוצאים לחוף, מתחממים ליד מדורה, ולוגמים מעט קוניאק מבקבוקים שהיו עוברים מפה לפה, וגם קפה חם. כל התהליך נמשך 4 שעות, ובמשך הזמן התרגלנו לקור, לגשם, ולהיותנו רטובים בתוך המים.

עם סיום ההעמסה עלה השחר, ועם הסיבוב האחרון של הסירות העמסנו את עצמנו ובכוחותינו האחרונים הגענו לספינתנו, ושם, מהסולם לסיפון. על הסיפון כיבדו אותנו שוב בכוסית אחרונה של קוניאק, וכשאנחנו קפואים מרוב קור התעטפנו בשמיכות צבאיות, נגררנו לפינה, ונרדמנו.

התעוררתי לאחר כמה שעות. השמש היתה ממעל, האוניה היתה כבר בלב ים, ומאות אנשים הצטופפו על הסיפון ורעשו, בהמתנה לטקס הנפת דגל ישראל. הדגל הונף, שרנו את "התקוה", ושם האוניה הוסב ל"האומות המאוחדות".

ספינתנו היתה ספינת עץ קטנה (לשעבר כנראה ספינת דייגים), בפיקוד של אנשי פלי"ם, ומופעלת על ידי "קפיטנו" איטלקי וצוות איטלקי. למעלה מחמש מאות איש הוכנסו לתוך ביטנה, בצפיפות נוראה, עם מדפים בגובה של 60 ס"מ האחד מעל השני, ללא הפרדה בין גברים ונשים, וללא אפשרות לשבת. רק לשכב. וכך, בגלל הצפיפות, נוצרו זוגות!! היציאה לסיפון התאפשרה רק באישור הסדרנים, וללא יותר מאשר לששה אנשים בכל פעם. ועם שלושה בתי שימוש בלבד עבור מאות האנשים, מה הפלא שאנשים רבו ביניהם על כל שטות? המזון היה דל ומועט: פיתה יבשה, חצי קופסת שימורים, תפוז, וחצי ליטר מים לאיש. ומדי פעם גם אוכל חם שכלל מרק ודיסה. ולפעמים, היינו מקבלים גם תוספת של תה חם או מיץ.

בזכות היותי ראש לסדרנים בחוף ההעמסה באיטליה – "קומנדור" – השאירו אותי באוניה כסדרן, ויכולתי להסתובב חופשי על הסיפון. הזמן חלף בעצלתיים, ומרוב שעמום ובהעדר נושאים לשיחות – האנשים עושים פוליטיקה ורבים. אבל חברי צוות הפלי"ם, שהיו מבני הישוב, למרות ששפתם היחידה היתה עברית, ידעו להשתלט ולשלוט בכל מצב – כולל גם הכנסת אגרוף מפעם לפעם לפרצופים של מתמרדים ועושי בעיות.

ב-1.1.48 כשהגענו סמוך לחוף הארץ, ראינו פתאום מסתובב מעלינו מטוס פייפר בריטי שעושה סימנים עם הכנפיים שנעצור.

מפקד האוניה הורה לצוות לסטות מהנתיב המתוכנן, להפליג לכיוון החוף מול נהריה, ולעלות שם על שרטון. קבלנו הוראה, שהתקבלה בבכי ובצעקות, להתכונן לירידה לחוף, אבל ללא התרמילים שהם רכושנו היחיד והאחרון. מנהריה יצאו כמה סירות, והן התחילו להוריד נשים הרות, חולים וזקנים. במקביל, מתחו כבל פלדה מהחרטום לחוף, והחברה התחילו לרדת עליו בגלישה עד סמוך לחוף, ומשם, בעזרת צעירים מנהריה ואנשי פלי"ם, עלו לחוף ליבשה.

גם אני החלטתי לרדת בגלישה.

נפרדתי מהתרמיל, הורדתי את המגפיים הרוסיות, חיבקתי בזרועותי את הכבל, ועשיתי ירידת "אומגה" ישר אל הסלעים שליד החוף. זחלתי ליבשה, ושם קיבלה אותי "דודה" אחת שזרקה עלי שמיכה, ו"דודה" שניה שהושיטה לי כוס וודקה וכוס תה חם. סוף סוף הגעתי למולדת, ו.....לקראת מלחמה חדשה. רוב מעפילי הספינה ניצלו מגירוש לקפריסין. היה לנו מזל, כי האנגלים באותה עת היו עסוקים בהעברה של מעפילי האוניות 'פאן יורק' ו'פאן קרסנט' לקפריסין".